

РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

25 листопада 2025 року

№ 28-2

Київ

Про розгляд Звіту про результати аудиту відповідності на тему "Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка – на шляху до "Зеленого переходу"

Відповідно до статті 98 Конституції України, статей 7, 25, 26, 35 і 36 Закону України "Про Рахункову палату" розглянуто Звіт про результати аудиту відповідності на тему "Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка – на шляху до "Зеленого переходу".

За підсумками розгляду Рахункова палата

ВСТАНОВИЛА:

Україна створила базову правову та інституційну основу для здійснення процедур оцінки впливу на довкілля (далі – ОВД) і стратегічної екологічної оцінки (далі – СЕО). Національне законодавство загалом гармонізоване з вимогами директив Європейського Парламенту і Ради 2011/92/ЄС від 13 грудня 2011 року про оцінювання впливу деяких публічних і приватних проектів на довкілля (кодифікація) і 2001/42/ЄС від 27 червня 2001 року про оцінку впливу на стан довкілля окремих проектів та програм, а також положеннями Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (набрала чинності 01.09.2017, ратифікована Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII, набрав чинності 27.09.2014). Це забезпечує необхідні передумови для інтеграції питань екології у процеси державного планування та ухвалення рішень.

Водночас практична реалізація процедур ОВД і СЕО залишається частковою. Чинні механізми не забезпечують у повному обсязі превентивних, відкритих для участі громадськості та орієнтованих на результати функцій, визначених міжнародними стандартами та національним законодавством.

1. Оцінка впливу на довкілля. Система ОВД функціонує, проте має значні прогалини у контролі якості, документуванні та нагляді. Звіти з ОВД часто містять недостатньо даних щодо екологічних впливів та альтернатив, а механізмів перевірки достовірності наданої інформації немає. Несформованість кваліфікаційних вимог до розробників звітів і обмежена аналітична перевірка з боку уповноважених органів послаблюють обґрунтованість висновків і знижують рівень довіри до екологічної інформації.

Прийняття рішень щодо планованої діяльності є недостатньо прозорим. Неповнота даних у Єдиному державному реєстрі з оцінки впливу на довкілля і неналежна взаємодія між Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України (з 24.07.2025 – Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України), органами місцевого самоврядування та Державною екологічною інспекцією України (далі – Держекоінспекція) створюють ризики реалізації проєктів без повноцінної екологічної оцінки. Післяпроєктний моніторинг (далі – ППМ) здійснюється несистемно, через це неможливо визначити, чи досягаються цілі зі зменшення впливу на довкілля.

2. Стратегічна екологічна оцінка. Процедура СЕО впроваджена та нормативно визначена, однак її реалізація є неповною і нерівномірною. Не всі документи державного планування (далі – ДДП) проходять процедуру СЕО, а якість звітів та відкритість консультацій є недостатніми. Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки містить неповну інформацію, зокрема щодо результатів моніторингу та громадських слухань, а уповноважені органи у сфері СЕО не мають повноважень для перевірки її повноти та достовірності.

Моніторинг виконання ДДП є переважно декларативним. Більшість замовників не оприлюднює результатів моніторингу, що унеможливорює оцінку фактичних наслідків для екології реалізації стратегічних документів. Невизначення відповідальності за порушення процедур СЕО знижує рівень дотримання вимог і зменшує прозорість процесу.

3. Державний нагляд (контроль) та відповідальність. Державний нагляд (контроль) у сферах ОВД і СЕО має обмежений характер та здійснюється лише за наявності скарг громадян. Через мораторій на проведення планових перевірок у період дії воєнного стану та нестворення уніфікованої методології контроль охоплює лише незначну частину діяльності. Навіть у разі виявлення порушень заходи реагування не завжди застосовуються, а адміністративна відповідальність за порушення вимог СЕО не передбачена.

4. Моніторинг та використання результатів. Моніторинг у межах процедур ОВД і СЕО недостатньо інтегрований у цикл ухвалення рішень. Звіти ППМ часто не надаються або містять лише загальні відомості без кількісних показників; моніторинг стратегічних документів здебільшого зводиться до створення переліку заходів без оцінки фактичного впливу. Не встановлені чіткі критерії, індикатори та механізми зворотного зв'язку між результатами оцінки і станом довкілля. Це позбавляє органи виконавчої влади можливості використовувати дані моніторингу для вдосконалення екологічного управління.

Попри значний прогрес у наближенні законодавства до стандартів ЄС, системи ОВД і СЕО в Україні здебільшого функціонують як адміністративні процедури, а не як дієві інструменти екологічного управління.

Участь громадськості, моніторинг та державний нагляд (контроль) залишаються впровадженими лише частково, а взаємодія відповідальних інституцій – недостатньою.

Як наслідок, чинна практика впровадження ОВД і СЕО лише частково сприяє забезпеченню екологічної безпеки, раціональному використанню природних ресурсів та реалізації завдань "Зеленого переходу".

Для розкриття повного потенціалу цих інструментів необхідно зміцнити інституційну спроможність, забезпечити достовірність даних і моніторингу та гарантувати умови, за яких результати оцінок реально впливатимуть на ухвалення рішень і формування державної політики.

З урахуванням викладеного Рахункова палата

ВИРІШИЛА:

1. Звіт про результати аудиту відповідності на тему "Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка – на шляху до "Зеленого переходу" (далі – Звіт) затвердити.

2. Це рішення і Звіт надіслати Верховній Раді України.

3. Це рішення і Звіт надіслати Комітетові Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування і рекомендувати розглянути їх на його засіданні.

4. Відомості про результати аудиту у формі рішення Рахункової палати надіслати **Кабінетові Міністрів України** і рекомендувати доручити Міністерству економіки, довкілля та сільського господарства України спільно з Державною екологічною інспекцією України та уповноваженими територіальними органами у сфері ОВД і СЕО розробити та внести в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України проекти законодавчих, нормативних та організаційно-розпорядчих актів, якими:

4.1. Для забезпечення повноцінної реалізації процедур ОВД і СЕО відповідно до стандартів ЄС:

чітко визначити та розширити контрольні повноваження Держекоінспекції та інших уповноважених органів з метою забезпечення системного моніторингу та виконання вимог законодавства у сфері ОВД і CEO;

встановити адміністративну відповідальність за порушення Закону України від 20 березня 2018 року № 2354-VIII "Про стратегічну екологічну оцінку" (далі – Закон про CEO) та посилити юридичну відповідальність за невиконання умов висновків з ОВД;

внести зміни до уніфікованої форми акта, який складається за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, доповнивши його чіткими критеріями та стандартами документування щодо дотримання процедур ОВД під час здійснення контрольних заходів.

4.2. Для забезпечення об'єктивності та достовірності документації з ОВД та CEO:

конкретизувати вимоги до змісту звітів з ОВД і CEO відповідно до міжнародних практик;

забезпечити регулярне навчання розробників документації з ОВД та CEO;

забезпечити розроблення галузевих методичних рекомендацій з підготовки звітів з ОВД та CEO;

встановити відповідальність для розробників звітів за достовірність та автентичність інформації у звітах з ОВД.

5. Це рішення і Звіт надіслати **Міністерству економіки, довкілля та сільського господарства України** і рекомендувати (до 01.07.2026):

5.1. Для підвищення прозорості доступності та контролю якості екологічної інформації:

удосконалити функціонал єдиних реєстрів ОВД і CEO, забезпечивши можливість завантаження результатів моніторингу, автоматичної перевірки виконання процедур, внесених даних, строків внесення документів та інтеграції з іншими державними кадастрами (земельним, будівельним, містобудівним тощо);

доповнити функціонал Єдиного реєстру ОВД можливістю внесення звітів ППМ відповідно до принципів відкритих даних і Орхуської конвенції.

5.2. Для перетворення моніторингу на дієвий інструмент екологічного управління:

впровадити уніфіковані форми звітності для ППМ та моніторингу реалізації ДДП;

забезпечити регулярне оприлюднення та аналіз даних ППМ для оцінки виявлення розбіжностей і відхилень у прогнозованих рівнях впливу на довкілля за результатами ОВД.

5.3. Разом з уповноваженими територіальними органами у сфері ОВД і CEO (до 01.07.2026):

1) Для змістовної та результативної участі громадян:

забезпечити організацію заходів посилення комунікації з органами місцевого самоврядування та підвищення обізнаності населення щодо інструментів ОВД та CEO під час процедур ОВД планованої діяльності та процедур CEO документів державного планування;

розглянути можливість залучення до інформування населення про плановану діяльність, яка потребує ОВД, комунікаційних каналів телефонного зв'язку;

переглянути розмір плати за громадське обговорення, враховуючи фактичні витрати та умови дії воєнного стану і дистанційних форматів;

2) Для сталого функціонування систем ОВД і CEO:

розробити план заходів щодо взаємодії між Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства України, Держекоінспекцією, обласними державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування у сфері планування, моніторингу і звітування;

забезпечити регулярне навчання інспекторів і аналітиків, залучених до процедур ОВД і CEO.

6. Це рішення і Звіт надіслати Державній екологічній інспекції України і рекомендувати (до 01.07.2026):

1) розробити та внести в установленому порядку на розгляд Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України пропозиції до проєктів законодавчих, нормативних та організаційно-розпорядчих актів, якими:

чітко визначити та розширити контрольні повноваження Держекоінспекції та інших уповноважених органів з метою забезпечення системного моніторингу та виконання вимог законодавства у сфері ОВД і CEO;

встановити адміністративну відповідальність за порушення Закону про CEO та посилити юридичну відповідальність за невиконання умов висновків з ОВД;

внести зміни до уніфікованої форми акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, доповнивши його чіткими критеріями та стандартами документування щодо дотримання процедур ОВД під час здійснення контрольних заходів;

2) **забезпечити регулярне навчання інспекторів**, залучених до здійснення заходів державного контролю (нагляду) у сфері ОВД і CEO.

7. Це рішення і Звіт надіслати Управлінню розвитку територій та інфраструктури Вінницької обласної державної адміністрації, Департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної

адміністрації, Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації, Департаменту екології та природних ресурсів Київської обласної державної адміністрації, Управлінню екології та природних ресурсів Івано-Франківської обласної державної адміністрації, Департаменту екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації, Департаменту захисту довкілля та природокористування Харківської обласної державної адміністрації, Державній екологічній інспекції у Вінницькій області, Державній екологічній інспекції у Закарпатській області, Державній екологічній інспекції Столичного округу, Державній екологічній інспекції Південно-Західного округу (Миколаївська та Одеська області), Державній екологічній інспекції Карпатського округу, Державній екологічній інспекції у Харківській області і рекомендувати (до 01.07.2026):

7.1. Разом з Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства України:

1) Для змістовної та результативної участі громадян:

забезпечити організацію заходів посилення комунікації з органами місцевого самоврядування та підвищення обізнаності населення щодо інструментів ОВД та СЕО під час процедур ОВД планованої діяльності та процедур СЕО документів державного планування;

розглянути можливість залучення до інформування населення про плановану діяльність, яка потребує ОВД, комунікаційних каналів телефонного зв'язку;

переглянути розмір плати за громадське обговорення, враховуючи фактичні витрати та умови дії воєнного стану та дистанційних форматів;

2) Для сталого функціонування систем ОВД і СЕО:

розробити план заходів щодо взаємодії між Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства України, Держекоінспекцією, обласними державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування у сфері планування, моніторингу і звітування;

забезпечити регулярне навчання інспекторів і аналітиків, залучених до процедур ОВД і СЕО.

7.2. **Розробити план заходів щодо забезпечення внутрішнього контролю** за інтеграцією результатів екологічних оцінок у процеси галузевого та регіонального планування, що забезпечить ухвалення рішень на основі достовірних даних.

8. Оприлюднити це рішення і Звіт на офіційному вебсайті Рахункової палати.

9. Контроль за виконанням цього рішення покласти на заступника Голови Рахункової палати Сергія Ключку.

Голова

Ольга ПІЩАНСЬКА